

**ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ
ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради
Інституту правотворчості
та науково-правових експертиз
НАН України
від 12 вересня 2024 р., протокол № 9

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ (ОК.2)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Гончаренко Катерина Сергіївна доцент, кандидат філософських наук, завідувач кафедри філософії, професор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Контактні дані	+80932805133, k.s.honcharenko@udu.edu.ua
Наукові профілі викладача	Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZOJCMToAAAAJ&hl=ru
Назва освітньо-наукової програми	081 Право
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень (Національна рамка кваліфікацій – 8 рівень; третій (докторський) цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Статус дисципліни	Обов'язкова компонента освітньо-наукової програми, вивчається в 1 семестрі 1 курсу навчання
Мова викладання	Українська
	4 кредитів ЄКТС (загальний обсяг - 120 год.)

Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	- аудиторна робота: 18 год. для заочної форми навчання, з них:
	лекції: 8 год. для заочної форми навчання
	семінарські заняття: 10 год. для заочної форми навчання
	- самостійна робота: 102 год. для заочної форми навчання
Консультації з навчальної дисципліни	Аудиторні консультації: аудиторія-бібліотека згідно з графіком консультацій. Онлайн-консультації: через системи дистанційного навчання Zoom тощо або електронною поштою викладача
Мета вивчення навчальної дисципліни	Формування світоглядно-методологічної культури критичного мислення та самостійного, креативного аналізу актуальних проблем сучасної науки та практики, розвиток професійної діяльності через синтезування отриманих знань із філософії, соціології, політології, юриспруденції, вироблення вміння оцінити історико-філософську спадщину та аргументовано застосувати результати її осмислення в процесі вирішення проблем сьогодення, отримання знань сучасних філософських течій і напрямків та вироблення навичок їх оцінювати і застосовувати в науково-дослідній і практичній діяльності правника.
Завдання вивчення навчальної дисципліни	Ознайомлення здобувачів вищої освіти з досягненнями світової та вітчизняної філософської думки, творчістю та особистостями видатних мислителів давнини і сучасності, основними філософськими школами та напрямками у їх історичному розвитку, філософською термінологією; засвоєння особливостей філософського знання та його ролі у виникненні та становленні права; отримання методологічного знання щодо сутності людини, природи, суспільства, культури, цивілізації; застосування інноваційних методів у сферах теорії пізнання, методології наукових досліджень, філософської аксіології та антропології; усвідомлення значення методології філософії як світогляду та методологічної основи юриспруденції; навчитися вести діалог і полеміку; світоглядна підготовка, яка передбачає не лише передачу знань, але й формування філософського світорозуміння, гуманістичних ціннісних настанов та орієнтацій, ідеалів добра та справедливості, а також національної самосвідомості.
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – заочна (з використанням елементів дистанційного навчання). Види навчальних занять: лекції, семінарські, самостійна робота.
Локація та необхідне обладнання	Аудиторія-бібліотека Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет. Передбачається робота з відкритими базами даних та реєстрами.

Самостійна робота	Підготовка до семінарських занять, поточного та підсумкового контролю, опрацювання рекомендованої літератури, аналіз першоджерел.
Індивідуальні завдання	Узагальнення юридичної практики за певною тематикою, підготовка тез доповідей на конференціях, круглих столах, підготовка рефератів, розробка проєктів нормативно-правових актів.
Контроль	Поточний контроль: опитування на семінарських заняттях; участь в дискусіях, обговоренні доповідей; виконання індивідуального завдання; виконання самостійних робіт. Підсумковий контроль: екзамен.
Політика навчального курсу	Пропущені заняття відпрацьовуються усно (в онлайн режимі) за темою заняття згідно з графіком консультацій викладача; наукові роботи виконуються і оцінюються з дотриманням належної академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності.
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	<p>Інтегральна компетентність (ІК): ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК): ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК02. Здатність розробляти наукові проєкти та управляти ними. ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору. ЗК05. Здатність встановлювати закономірності розвитку людини, суспільства, права та їх взаємозв'язків. ЗК06. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.</p>

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Актуальні проблеми епістемології та філософії науки.

Головні питання епістемології, проблема її співвідношення або ототожнення з гносеологією та філософією науки. Основні ознаки наукового пізнання. Об'єкт і предмет науки. Верифікація і фальсифікація наукового знання. Форми наукового пізнання. Принципи побудови наукової картини світу, її генетико-конструктивна модель (В. Стьопін). Основні риси некласичної науки. Проблема розвитку науки, інтерналістський та екстерналістський підходи до її розв'язання. Зміст і різновиди наукових революцій. Диференціація та інтеграція наукових дисциплін. Епістемологічні та філософсько-наукові вчення ХХ – початку ХХІ ст. Основні риси неонекласичної науки: синкретизм, теленомія, нова раціональність. Моральна відповідальність вченого (винахідника) як проблема філософії науки. Етика науковця: можливі варіанти адекватного змісту. Можливості і межі наукового пізнання.

Тема 2. Актуальні проблеми філософської антропології. Ідентичність як філософська проблема.

Основні питання фізичної, культурної, етичної, педагогічної, психологічної, політичної, теологічної, філософської антропології. Філософська антропология ХХ ст. (М. Шелер, А. Гелен, Г. Плеснер) про сутнісні риси людини. Подвійність людської природи. Основні версії антропогенезу: натуралістичні та супранатуралістичні. Антропологічна проблематика провідних течій філософії ХХ – початку ХХІ ст. Ідеї постлюдини і трансгуманізму. Антропологічні та етичні проблеми клонування людини. Зв'язки антропології з іншими філософськими дисциплінами. Філософське значення антропного принципу.

Сутність ідентичності (самототожності). Місце проблеми ідентичності в класичній, посткласичній та постмодерністській філософії. Проблема Іншого. Різновиди і рівні ідентичності, проблеми співвідношення. Виклики і небезпеки у зв'язку з визначенням або зміною ідентичності. Класичні, посткласичні та постмодерністські підходи до визначення ідентичності. Е. Сміт та М. Крепон про національно-культурну ідентичність. Проблема європейської ідентичності. Проблема ідентичності української нації та української філософської традиції.

Тема 3. Проблеми історії української філософії.

Українська філософська думка як явище світової культури. Культурно-історичні передумови становлення світогляду давніх слов'ян: давньослов'янська міфологія, запровадження християнства.

Екзистенційно-романтична філософська хвиля початку ХХ ст. Особливості філософського світогляду видатних українських письменників кінця ХІХ – початку ХХ століття (П. Грабовський, М. Коцюбинський, Леся Українка, І. Франко та інші.). Вчення про ноосферу В. Вернадського.

Культурно-філософський підйом 20-х років ХХ ст. («розстріляне відродження»). Творчість М. Хвильового, М. Зерова, О. Досвітнього, Є. Плужника, Г. Косинки, Д. Фалоківського та ін.). Філософія національної самобутності (В. Винниченко, М. Грушевський, Д. Донцов, З. Зеньківський, В. Липинський та ін.). Філософський доробок Д. Чижевського.

Філософія українських «шестидесятників» («друге відродження»). Розробка філософських проблем в умовах розбудови української державності. Місце і роль філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Тема 3. Актуальні проблеми філософії культури.

Наявні визначення культури та її складу. Класифікації культури. Морфологія та фізіогноміка як фундаментальні дисципліни філософії культури. Матеріальна та духовна культура, проблема їх співвідношення і взаємодії. Свідомі і несвідомі чинники творення культури. Артефакт культури. Творчість найбільш адекватна форма людського існування. Людина як творець культури. Основна протилежність між науками про природу та культуру. Мова як «дім буття». Зміст «лінгвістичного повороту» у філософії. Вплив особливостей стародавніх і сучасних мов на стиль філософування. Неперекладність як філософська проблема. Основні концепції мови у філософії ХХ – початку ХХІ ст. Неориторика як продукт філософського переосмислення мови в середині ХХ ст. Мультикультурність.

Тема 4. Актуальні проблеми соціальної філософії.

Співвідношення між соціальною філософією та соціологією. Суспільство як онтологічна категорія. Підходи до осмислення суспільного буття. Філософський зміст макро-, мікро- та фігуративної соціології. Структури суспільства. Проблема визначення та ідентифікації соціальних інститутів у 2-й половині ХХ – початку ХХІ ст. Теорія держави М. Манна. Співвідношення основних форм суспільної свідомості і структура соціальної філософії. Філософські аспекти колізій права і моралі. Проблема організованого і неорганізованого суспільства. Суспільні виміри проблеми ідентичності. Фемінізм і його різновиди. Інформаційне суспільство: дійсний стан і основні міфологізації. Проблема визначення політичних ідеологій у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Конформізм та нонконформізм. Релігійність сучасного суспільства. Феномен секуляризму. Проблеми моралі сучасного суспільства. Філософія техніки. НБКС-технології. Сутність освітньо-виховного процесу і його філософські виміри. Проблема співвідношення педагогічного вчення і освітньої технології. Головні концепції освіти ХХ – початку ХХІ ст. Філософські засади педагогічних учень радянської доби. Реалізація світоглядних орієнтирів постмодерну в освіті й вихованні. Інформаційні технології та освіта. Проблеми асиміляції здобутків освітніх традицій зарубіжних країн в Україні. Українська національна педагогічна традиція. Сучасні варіанти суперечності між класичною та реальною освітою. Переваги і небезпеки прагматичного підходу до освіти і виховання. Суперечність між засвоєнням здобутків поступального розвитку цивілізації і збереженням традиційних національно-культурних цінностей.

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>RH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.</p> <p>RH03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.</p> <p>RH05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.</p> <p>RH12. Використовувати знання та уміння для встановлення закономірностей розвитку людини, суспільства, права та їх взаємозв'язків.</p> <p>RH13. Постійно саморозвиватися і самовдосконалюватися, належним чином оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.</p>
<p align="center">КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ</p>	
<p align="center"><i>Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS = поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, СРС) + підсумковий контроль 50 балів</i></p> <p align="center">Шкала оцінювання: національна та ECTS</p> <ul style="list-style-type: none"> 90-100 балів (відмінно) – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і філософсько-правових категорій; вміння вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела філософії і формулювати аргументовану позицію з певної 	

філософсько-правової проблеми або життєвої ситуації; здатність методологічно грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;

- **82-89 балів (дуже добре)** – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував дуже добре знання основних понять і категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела філософії; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням певного обсягу рекомендованої літератури;

- **74-81 (добре)** – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими помилками; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела філософії; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- **64-73 (задовільно)** – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і категорій філософії; оперування категоріальним апаратом з помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати першоджерела; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- **60-63 (достатньо)** – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував достатнє знання основних понять і категорій філософії та права; оперування категоріальним апаратом з суттєвими помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела філософії; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- **59 і менше (незадовільно)** – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і категорій філософської методології; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної філософської проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням рекомендованої літератури.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «*відмінно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, програмою курсу, проявив критичне мислення і творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «*добре*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і

здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка *«задовільно»* виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми курсу, необхідному для професійної діяльності в сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою програмою курсу, проте припустився помилок у відповіді або показав поверхневе знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка *«незадовільно»* виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з практикою.

Орієнтовний перелік питань до екзамену	<ol style="list-style-type: none">1. Проблема ідентичності філософії як форми світогляду і галузі знання.2. Структура і різновиди соціальної міфології ХХ – початку ХХІ ст.4. Плюралістичність дійсності в основних версіях філософії постмодерну.5. Синергетика як альтернатива діалектики.6. Основні версії істини в гносеології ХХ – початку ХХІ ст.7. Проблема суб'єкта пізнання у філософії ХХ ст.8. Гносеологічні, антропологічні та культурні аспекти проблеми «смерті суб'єкта».9. «Нова раціональність» як гносеологічна та епістемологічна проблема.10. Філософські і наукові дискусії навколо еволюційного вчення.11. Основні концепції людської природи у філософії ХХ ст.12. Різновиди антропології. Основні питання філософської антропології.13. Гендерна ідентичність як філософсько-антропологічна проблема.14. Феномен трансгуманізму та проблема постлюдини.15. Провідні версії філософії культури ХХ – початку ХХІ ст.16. Культурна ідентичність як філософська проблема.17. Національна ідентичність як антропологічна і соціально-філософська проблема.18. Провідні соціально-філософські вчення ХХ – початку ХХ ст.19. Соціально-філософські аспекти гендерної ідентичності.20. Філософські засади провідних версій фемінізму.21. Філософські засади політичних ідеологій ХХ – початку ХХІ ст.22. Ч. Тейлор про феномен секуляризму.23. Проблема несвідомих чинників творчості у філософії ХХ ст.24. Основні риси класичної науки.25. Основні риси неонекласичної науки.26. Моральна відповідальність вченого як філософська проблема.27. Інформація як чинник трансформації людської природи.28. Шляхи філософського осмислення інформаційного суспільства.29. Проблеми пошуку оптимальних освітніх технологій на початку ХХІ ст.30. Провідні філософські методології доби посткласики.
---	---

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в мережі Інтернеті

Основна

Нормативні акти та першоджерела

1. Гаск Ф.А. Конституція свободи. – Львів: Літопис, 2002. – 556 с.
2. Гегель Г.В.Ф. Основи філософії права, або Природне право і державознавство. – К.:Юніверс, 2000. – 336 с. /X1 Г277/
3. Дворкін Р. Серйозний погляд на права. – К.: Основи, 2000. – 520 с.
4. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р.
5. Локк Д. Два трактати про врядування. – К.: Основи, 2001. – 265 с.
6. Рікбор П. Право і справедливість. К.: Дух і літера, 2002. – 218 с.
7. Ролз Дж. Теорія справедливості. – К.:Основи, 2005. – 536 с.
8. Юркевич П.Д. Історія філософії права; Філософія права; Філософський щоденник: Рукописна спадщина / Валерія Нічик (заг.ред.), Роланд Піч (сост.), Микола Лук (сост.). – К. : Редакція журналу "Український Світ", 2000. – 756 с.
9. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2016. Т.2 : Філософія права / редкол.: С.І. Максимов (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Інститут держави і права України імені В. М. Корецького НАН України; Нац юрид. Ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2017. – 1128 с.

Монографії

10. Бандура О.О. Єдність цінностей та істини у праві. – К.: Вид-во Нац. акад. внутр. справ України, 2000. – 200 с.
11. Бандура О.О. Правознавство у системі наукового знання: Аксіолого-гносеологічний підхід. – К.: Вид-во Київськ. нац. ун-тету. внутр. справ, 2010. – 227 с.
12. Бачинін В.А., Панов М.І. Філософія права: Підручник. – К.: Видавничий дім "ІН ЮРЕ", 2002. – 472 с.
13. Гусарев С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. – К.: Знання, 2005. – 375 с.
14. Костицький М.В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції: Вибрані наукові праці. Книга перша – Чернівці: Рута, 2008. – 560 с.
15. Кушакова-Костицька Н. В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія / наук. ред. М. В. Костицький. Київ: Логос, 2019. 346 с.

16. Павлишин О. В. Правова реальність як знакова система : монографія / О. В. Павлишин. – Харків : Право, 2017. – 336 с.
17. Павлишин О.В. Семіотика права: монографія / за заг. наук. ред. акад. М.В. Костицького. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 693 с.
18. Петрушенко В.Л. Філософія. Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії [Текст] : навч. посіб. / Віктор Петрушенко ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - 2-ге вид., випр. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. - 594 с.
19. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна. О.В. Павлишин та ін.] за ред. М.П. Требіна. Харків : Право, 2019. 744 с.
20. Попович Мирослав. Філософія свободи / Видавництво Фоліо. – 2019. - 524с.

Підручники, навчальні посібники та методичні матеріали

21. Кремінь В.П., Ільїн В.В. Філософія: Логос, Софія, Розум: підручник. – К.: Книга. 2017 – 432 с.
22. Новітня філософія науки: підруч. для студ. філос. фак. ун-тів і аспірантів (для склад, канд. іспиту з філос. та філос. науки) / І.С. Добронравова, Т. М. Білоус, О.В. Комар - К.: Логос, 2017. - 244 с.
23. Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О.Г. Данільян, О.П. Дзьобань. (Гриф МОН України), 3-те видання, перероблене і доповнене – Харків: Право, 2020. – 432 с.

Навчальні посібники:

24. Андреєв Д. В., Вовк В. М., Івченко Ю. В, Павлишин О. В. Філософія права: актуальні проблеми та сучасні інтерпретації. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: НАВС, 2013. 224 с.
25. Александрова О.С., Горбань О.В., Мартич Р.В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. – Київ :Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. – 126 с.
26. Кушакова-Костицька Н. В. Право на інформацію в інформаційну епоху (порівняльне дослідження) [Текст] : монографія / Н. В. КушаковаКостицька ; [наук. ред. М. В. Костицький]. – Чернівці : Технодрук, 2018. – 300 с.
27. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна. О.В. Павлишин та ін.] за ред. М.П. Требіна. Харків : Право, 2019. 744 с.
28. Предборська І. М. Філософія історії [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Предборська, С. О. Ганьба. - Суми : Університетська книга, 2019. - 231 с.
29. Філософія права: Навч. посіб. / О.О.Бандура, С.А.Бублик, М.Л.Заінчковський та ін.; за заг. ред. М.В.Костицького та Б.Ф.Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 336 с.
30. Філософія права: Навч. посіб. / О.Г.Данільян, Л.Д.Байрачна, С.І.Максимов та ін.; за заг. ред. О.Г.Данільяна. – Х.: Прапор, 2006. – 272 с.
31. Філософія права: Навч.-метод. посіб. / О.О.Бандура, В.М.Вовк, М.В.Костицький, Ю.С.Симон та ін.; За ред. акад. М.В.Костицького. – К.: КНУВС, 2007. – 160 с.

32. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. – 208 с.

33. Філософія права. Робоча програма навчальної дисципліни (спеціальність «Правоохоронна діяльність» 262) / Укладачі: В. М. Кравець, М. В. Костицький, Ю. С. Симон, О. В. Павлишин, Р.М. Шевчук. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2019. – 67 с.

Додаткова

1. Бандура О. Праксеологія права як складова філософії права. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2017. № 2 (14). С. 11–23.
2. Костицький М.В. Натурфілософія чи матеріалістична діалектика (до питання про методологію юриспруденції) / Костицький М.В. // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права: тези доп. III Всеукр. наук.-теорет. конф., (Київ 23 квіт. 2010 р.) – К.: КНУВС, 2010. – С. 3-6.
3. Костицький М.В. Соціальні проблеми сучасного етапу творення української держави і права як проблеми людинознавчі // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права. – К.: КНУВС, 2009. – С. 6-9.
4. Kostytsky M. V., Kushakova-Kostytska N. V., Serdiuk I. V., Gvozdik O. I., Pavlyshyn O. V. The Analysis of the Essence on the Information Society in the Legal and Philosophical Context. *Cuestiones Políticas*. 2020. Vol. 37. № 65 (julio-diciembre 2020). P. 169–181.
5. Kostytsky M. V., Kushakova-Kostytska N. V., Gvozdik O. I., Kravec V. M., Poludynna N. S. Scientific Elite in the Information Society. *Journal of Legal, Ethics and Regulators Issues*. 2020. Vol. 23. Issue 4. P. 1–6.
6. Kostytsky M. V., Kushakova-Kostytska N. V., Kravec V. M., Pavlyshyn O. V., Kovtun O. Y. Parliamentary-presidential or presidential-parliamentary republic as modes of one political model or different concepts of government. *Revista San Gregorio*. 2020. Num. 42. Special Edition. Vol. 1. P. 144–155.
7. Костицький М.В. Онтологічна потреба корекції взаємозв'язку прав та обов'язків як складових правового статусу в сучасному суспільстві // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права [Текст]: зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ 11 листоп. 2017 р.) / [редкол.: В. В. Черней, М. В. Костицький, С. Д. Гусарев та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – С. 165 – 168.
8. Костицький М.В., Кушакова-Костицька Н.В. До питання про методологію конституційної юрисдикції // Вісник Конституційного Суду України. - 2017. - № 4. - С. 42-49.
9. Костицький М.В., Кушакова-Костицька Н.В. Честь і гідність в Інформаційну епоху (спроба філософсько-правового аналізу) // Матеріали міжнародного науково-практичного семінару, присвяченого пам'яті проф. Л.Юзькова "Людська гідність як конституційна цінність"/ Конституційний Суд України. - К., 2018. – С. 8 – 14.
10. Кравець В. М. Глобалізаційні трансформації у контексті проблеми методологічного дискурсу поняттєвого консенсусу // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права [Текст]: зб. матеріалів VII

Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ 11 листоп. 2017 р.) / [редкол.: В. В. Черней, М. В. Костицький, С. Д. Гусарев та ін.] – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – С. 178 – 182.

11. Кравець В.М., Павлишин О. В., VIII Всеукраїнська науково-теоретична конференція «Філософські, методологічні та психологічні проблеми права»: запроваджена академією традиція триває в сучасних умовах // Філософські та методологічні проблеми права. – 2020. – № 2 (20). Режим доступу: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/issue/view/59>
12. Лютий Т. Наслідки буремних днів. *Український тиждень*. 2020. № 13 (645). Стаття опублікована 10.04.20. Режим доступу: <https://m.tyzhden.ua/column/242443>
13. Проблеми духовної безпеки українського суспільства [Електронний ресурс]: збірник наукових праць. (2-ге видання, доповнене та допрацьоване) / В. Ф. Баранівський. - Київ : Видавництво «Лицар», 2019. - 258 с.
14. Пунченко О.П. Основи сучасної філософії у поняттях та схемах [Текст] : навч. посіб. / О. П. Пунченко, Й. Й. Дидишко ; Одес. держ. акад. техн. регулювання та якості. - Одеса : Астропринт, 2020. – 174 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Посилання на науковий журнал “Філософські та методологічні проблеми права” (<https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/issue/archive>).
2. Перелік основних довідників тематичних ресурсів з філософії у комп’ютерній мережі INTERNET (<https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php?id=706>;
3. Безкоштовні електронні підручники в онлайн-режимі «Гуманітарні науки» (https://pidru4niki.com/1658092552093/filosofiya/filosofiya_prava).
4. Перелік основних довідників тематичних ресурсів з філософії у комп’ютерній мережі INTERNET (<http://www.bihun.in.ua/phillaw/>)
5. Додаткові філософські ресурси комп’ютерної мережі INTERNET (<https://www.youtube.com/watch?v=4qrifdIxtiY&list=PL48Q51pndTVk4Ec0tOgTFQFVGUIRO8Cq8>; <https://www.youtube.com/watch?v=50xy4jS36H4>; <https://www.youtube.com/watch?v=z74Fa4Hz2Xo>).
6. Посилання “The Perseus Project: An Evolving Digital Library on Ancient Greece”.
7. Посилання “Exploring Plato’s Dialogues”, а також сервер “Philosophy in Cyberspace”.
8. Посилання на сервер “Philosophy in Cyberspace”.
9. Програмний продукт «Мультимедійний посібник «Філософія права» / М.В. Костицький, В.М. Кравець, О.В. Павлишин та ін., К.: НАВС, 2013, 2013. Свідоцтво № 48094 (зареєстр. 28.02.2013) https://arm.naiu.kiev.ua/books/mnp_fil_prava/index.htm
10. Програмний продукт «Мультимедійний підручник «Філософія права» / М.В. Костицький, В.М. Кравець, О.В. Павлишин, Ю.С. Симон та ін., К.: НАВС, 2014. Свідоцтво № 53374 (зареєстр. 29.01.2014); https://arm.naiu.kiev.ua/books/fil_prava_pidr/index.htm